
РЕЦЕНЗІЇ

**РЕЦЕНЗІЯ
НА МОНОГРАФІЮ СМЕРНИЦЬКОГО ДЕМ'ЯНА
ВІКТОРОВИЧА, КАНДИДАТА ЮРИДИЧНИХ НАУК,
НА ТЕМУ: “НАУКОВО-ТЕХНІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ:
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
В УКРАЇНІ”**

На сучасному етапі розвитку України соціально-економічна стратегія передусім повинна бути спрямована на реальне забезпечення розвитку прав і свобод людей, гідного рівня їх життя. Правова основа для цього закріплена в Конституції України, яка проголошує право кожної людини на вільний розвиток своєї особистості (ст. 23). Стаття 54 Конституції України гарантує громадянам свободу літературної, художньої, наукової й технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності.

У ст. 41 Конституції України визначено принципові засади охорони права інтелектуальної власності. Кожен має право володіти, користуватися й розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом. Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності, зокрема, і права інтелектуальної власності. Конституційні засади прав та свобод людини і громадянина покладено в основу чинного законодавства України у сфері науково-технічної діяльності.

За роки незалежності України було прийнято ряд нормативно-правових актів, які регулюють наукову і науково-технічну діяльність держави. Проте основним нормативним документом є Закон України “Про наукову і науково-технічну діяльність”, прийнятий у 2015 році. Він визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування й розвитку у сфері наукової й науково-технічної діяльності, створює умови для провадження наукової й науково-технічної діяльності, задоволення потреб суспільства й держави в технологічному розвитку шляхом взаємодії освіти, науки, бізнесу та влади.

Рівень розвитку науки і техніки є визначальним чинником прогресу суспільства, підвищення добробуту громадян, їх духовного та інтелектуального зростання. Цим зумовлена необхідність пріоритетної державної підтримки розвитку науки як джерела економічного зростання й невід'ємної складової національної культури та освіти, створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу громадян у сфері наукової і науково-технічної діяльності, забезпечення використання досягнень вітчизняної та світової науки й техніки для задоволення соціальних, економічних, культурних та інших потреб.

Відповідно до Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність”, науково-технічна діяльність – це наукова діяльність, спрямована на одержання й використання нових знань для розв’язання технологічних, інженерних, економічних, соціальних та гуманітарних проблем, основними видами якої є прикладні наукові дослідження та науково-технічні (експериментальні) розробки. Отже, забезпечення належного добробуту народу може бути досягнуто завдяки багатьом чинникам, основним із яких є розвиток науково-технічної діяльності, створення нових конкурентоздатних технологій та розробок.

З огляду на наведене вище, сфера організації та правового регулювання науково-технічної діяльності потребує подальшого наукового вивчення.

Автором у монографії “Науково-технічна діяльність: адміністративно-правове регулювання в Україні” наголошено на важливості впливу держави на розвиток сфери науково-технічної діяльності, проведення технічних досліджень та розробок, упровадження наукових результатів у суспільне життя, шляхом здійснення відповідного адміністративного впливу на організацію зазначеної діяльності в державі, а також відповідної нормативно-правової бази з цього питання.

У дослідженні слушно зазначено, що всі країни сучасного світу ставлять собі за мету розвивати прогресивні наукові ідеї. Так, сучасна наука виступає не тільки як двигун прогресу, а й як один із найкорисніших для сучасного людства вид творчості. Безперечно, кожне наукове дослідження є процесом творення і кожен вчений є певним чином творцем, що змінює через переосмислення реальність. Феноменальним прикладом перетворення, про що зазначено автором у дослідженні, є сучасна Японія, яка з незначними земельними територіями та енергетичними ресурсами, завдяки розвитку науки спромоглася стати високорозвиненою технологічною країною. І таких прикладів у роботі наведено багато – Німеччина, США, Велика Британія та ін. Саме досвід цих держав має надихати нашу країну і вітчизняних вчених на нові наукові досягнення в різних сферах життєдіяльності.

Автором зроблено висновок, що низка країн, таких як Республіка Білорусь, Франція, Швеція, Фінляндія, Норвегія, Корея, підтримує централізовану систему управління науковою і науково-технічною діяльністю. Водночас Сполучені Штати Америки й Канада мають децентралізовану систему. Німеччина та Польща запроваджують елементи як централізованої, так і децентралізованої системи управління науковими дослідженнями та науково-технічними розробками.

Також автором висвітлено питання фінансового забезпечення науково-технічних досліджень та розробок. Розглянуто залучення різних систем фінансування у країнах світу. У роботі досліджено, що науково-технічні експерименти, розробки тощо переважно відбуваються за рахунок бюджетних коштів, приватних коштів та змішаної системи фінансування з різним відсотковим співвідношенням бюджетних та приватних коштів. Зроблено висновок, що чітко простежується тенденція у всіх країнах до збільшення відсотку приватних коштів, які залучаються до фінансування наукових розробок та нових технологій. Також зазначено, що водночас у більшості країн фундаментальні дослідження традиційно фінансуються за бюджетні кошти, а приватний сектор зацікавлений у прикладних науково-технічних розробках. Тому, мабуть, саме адміністративне право може забезпечити

комплексне правове регулювання сфери науково-технічної діяльності, адже адміністративне право – це галузь права, яка об'єднує юридичні норми, що регулюють відносини як між державними органами у процесі їхньої виконавчої і розпорядчої діяльності, так і між ними та громадськими об'єднаннями й громадянами, тобто регламентує як взаємини державних органів між собою, так і їх відносини з громадянами, а також регулює суспільні відносини, які виникають у процесі виконавчо-розпорядчої діяльності держави.

У науково-технічній сфері правового регулювання потребують не лише взаємовідносини громадян і держави, а й державних органів між собою та здійснення ними виконавчої та розпорядчої діяльності стосовно процесу проведення наукових досліджень та науково-технічних розробок, їх фінансування, експертизи, впровадження тощо.

Отже, ключовими напрямками, відтвореними автором в монографії, є дослідження сучасного стану адміністративно-правового регулювання науково-технічної діяльності й напрацювання пропозицій щодо створення єдиної системи організації та правового забезпечення наукових досліджень і науково-технічних розробок, яка б належним чином регулювала проведення науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт, інформаційне та фінансове забезпечення науково-технічної діяльності, упровадження результатів розробок у господарський обіг.

Проаналізувавши монографію “Науково-технічна діяльність: адміністративно-правове регулювання в Україні”, слід зазначити, що наведені наукові дослідження можуть стати корисним підґрунтям для подальшого розвитку вивчення питання адміністративно-правового регулювання у сфері науково-технічної діяльності як в Україні, так і в інших державах світу, а також для напрацювання низки наукових результатів, які будуть втілені у практичну діяльність з організації та правового забезпечення наукових досліджень і технічних розробок.

Беручи до уваги наведене вище, монографію “Науково-технічна діяльність: адміністративно-правове регулювання в Україні” можна рекомендувати до друку з подальшим використанням її в органах виконавчої влади, науково-дослідних установах, закладах вищої освіти, підприємствах, установах та організаціях, які здійснюють науково-технічні розробки та організацію й правове забезпечення проведення фундаментальних та прикладних досліджень.

Рецензент:

доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри державно-правових
і галузевих правових дисциплін
Київського університету права
НАН України

О.О. Бригінець